

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

В. о. ректора Національного
університету фізичного виховання
і спорту України
Олександр ПИЖОВ

_____ 2024 р.

ВИСНОВОК

**про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів
дисертації**

**Ногас Анжели Олександрівни «Теоретико-методологічні засади фізичної
реабілітації хворих на ревматоїдний артрит»**

на здобуття наукового ступеня доктора наук з фізичного виховання та спорту
за спеціальністю 24.00.03 Фізична реабілітація

У відповідності до п. 11 Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 р. № 1197 на кафедрі терапії та реабілітації Національного університету фізичного виховання і спорту України 24 вересня 2024 року було проведено фаховий семінар для апробації докторської дисертації Ногас Анжели Олександрівни «Теоретико-методологічні засади фізичної реабілітації хворих на ревматоїдний артрит». Тема дисертаційної роботи затверджена на засіданні Вченої рад НУФВСУ (протокол № 15 від 05 липня 2024 року).

Рецензенти, розглянувши докторську дисертацію, наукові публікації, в яких висвітлені основні наукові положення, а також за результатами фахового семінару, проведеного на засіданні кафедри терапії та реабілітації Національного університету фізичного виховання і спорту України, ухвалили надати здобувачу Ногас Анжелі Олександрівні такий висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації.

ВИСНОВОК

1. Актуальність теми дисертації та її зв'язок з науковими програмами, планами, темами.

Медико-соціальне значення ревматологічних захворювань визначається їх високою поширеністю в популяції, ураженням переважно працездатного населення, швидким розвитком інвалідності і несприятливим життєвим прогнозом, труднощами ранньої діагностики. Серед ревматологічної патології особливу медико-соціальну значущість має ревматоїдний артрит, на який хворіє кожен десятий житель планети. На ранніх стадіях розвитку захворювання у понад чверті пацієнтів з ревматоїдним артритом настає стійке зниження працездатності. В подальшому, понад 80% хворих потребують тривалого медикаментозного лікування та перебування у стаціонарі, проведення реабілітаційних заходів та суттєвих фінансових витрат на лікування.

Причому хвороба вражає переважно людей працездатного віку (30-50 років), що призводить до частої і тривалої госпіталізації, зниження їхньої працездатності, інвалідизації та великих економічних витрат. Жінки хворіють на ревматоїдний артрит у 2–4 рази частіше ніж чоловіки, у середньому співвідношення між жінками і чоловіками становить 3:1. Це зумовлено тим, що недостатніми є профілактичні заходи, спрямовані на раннє виявлення захворювання, дуже повільно впроваджуються сучасні методи діагностики та відновного лікування ревматоїдного артрити, недостатня кількість медикаментів та обладнання.

Розвиток науки, медицини і техніки вносить свої корективи в існуючу систему лікування та реабілітації хворих на ревматоїдний артрит, що вимагає наукового підходу до вивчення та дослідження даного питання. Значне порушення рухової активності і відповідно мобільності хворих, їх побутової та соціальної активності, прогресування хвороби, деформації суглобів, що обмежують нормальну життєдіяльність, знижують якість життя вимагає розробки та впровадження науково обґрунтованої системи фізичної реабілітації тематичних хворих. Таким чином, актуальність, соціальна значущість та

недостатня розробленість проблеми являється однією з актуальних завдань сьогодення.

Дисертаційна робота виконана відповідно до плану науково-дослідної роботи кафедри здоров'я людини і фізичної реабілітації Національного університету водного господарства та природокористування на 2017–2021 рр. за темою «Реабілітаційні та фізкультурно-рекреаційні технології відновлення та підтримки здоров'я людини» (номер державної реєстрації 0117U007676); плану науково-дослідної роботи кафедри медико-психологічних дисциплін Національного університету водного господарства та природокористування на 2019-2024 рр. за темою «Відновлення здоров'я осіб різного віку засобами фізичної терапії та ерготерапії» (номер державної реєстрації 0119U002877); плану науково-дослідної роботи кафедри фізичної терапії, ерготерапії Національного університету водного господарства та природокористування на 2022-2026 рр. за темою «Організаційні та методичні особливості фізичної терапії, ерготерапії осіб різних нозологічних, професійних та вікових груп» (номер державної реєстрації 0122U200755). Здобувач є співвиконавцем теми. Внесок здобувача полягав в науковому обґрунтуванні та розробці системи фізичної реабілітації хворих на ревматоїдний артрит, яка спрямована на підвищення ефективності і якості відновного процесу, відновлення функції суглобів верхніх кінцівок, попередження контрактур, запобігання ранній інвалідизації та покращення якості життя тематичних хворих.

Автором впроваджена технологія реабілітаційного втручання на основі комплексного використання засобів фізичної реабілітації, з урахуванням методологічних підходів, відповідно до доменів Міжнародної класифікації функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я (МКФ) та чинників, що впливають на рівень функціональних порушень та якість життя хворих на ревматоїдний артрит.

2. Наукова новизна одержаних наукових результатів. Представлена наукова новизна дослідження полягає в теоретичному узагальненні та новому вирішенні науково-практичної проблеми фізичної реабілітації хворих на ревматоїдний артрит, а саме:

- *уперше* науково обґрунтовано і розроблено систему фізичної реабілітації хворих на ревматоїдний артрит;

- *уперше* науково обґрунтовано і розроблено теоретико-методологічні засади системи фізичної реабілітації тематичних хворих з урахуванням передумов здійснення реабілітаційного процесу, біопсихосоціального впливу захворювання на якість життя, основних положень та принципів МКФ;

- *уперше* встановлено біологічні, соціальні та особистісні передумови розробки системи фізичної реабілітації хворих на ревматоїдний артрит з урахуванням функціонального стану уражених верхніх кінцівок, ступеня порушення рухової функції суглобів та активності ревматоїдного процесу;

- *уперше* визначено організаційні та методичні підходи щодо фізичної реабілітації хворих на ревматоїдний артрит, які базуються на побудові персоналізованого реабілітаційного плану, що включає оцінку рухових та функціональних порушень та якості життя;

- *уперше* встановлено основні чинники, що визначають вибір та використання засобів фізичної реабілітації, ефективність реабілітаційного втручання;

- *уперше* обґрунтовано і розроблено систему контролю за ефективністю реабілітаційних заходів, що дає змогу відслідковувати у динаміці зміни в стані здоров'я й функціонуванні осіб із ревматоїдним артритом, регулювати і корегувати втручання;

- *уперше* науково обґрунтована та розроблена технологія реабілітаційного втручання на основі використання засобів фізичної реабілітації, з урахуванням методологічних підходів, відповідно до доменів МКФ та чинників, що впливають на рівень функціональних порушень та якість життя пацієнта;

- *уточнено та деталізовано* категоріальний профіль за МКФ пацієнтів з ревматоїдним артритом на основі базового набору МКФ, узагальнені діагностичні критерії відповідно до доменів МКФ (на рівні структури і функції, активності та участі);

- *доповнено й розширено* знання про погіршення фізичної активності, зниження повсякденної діяльності, соціальної активності, негативні зміни

психоемоційного стану пацієнта, що істотно впливає на функціональний статус та якість життя;

- *додовнено* дані щодо позитивного впливу комплексу терапевтичних вправ у поєднанні з позиціонуванням, ортезуванням, лікувальним масажем та заняттєвою терапією при відновному лікуванні ревматоїдного артриту;

- *додовнено* інформацію щодо особливостей фізичного та соціального функціонування пацієнтів з ревматоїдним артритом з урахуванням ступеня функціональної недостатності суглобів та ступеня порушення рухової функції уражених верхніх кінцівок;

– *розширено* інформацію про наявні порушення функції дрібних суглобів, обмеження амплітуди рухів, розвиток контрактур, зниження загального рівня фізичного здоров'я, працездатності та ранньої інвалідизації хворих на ревматоїдний артрит;

- *набули* подальшого розвитку дані про психологію, поведінку, емоційні реакції пацієнта, благополуччя і задоволення аспектами свого життя, мотивації та потреби у відновленні стану здоров'я.

3. Наукове та практичне значення полягає у науково-методичному обґрунтуванні засад:

- системи фізичної реабілітації хворих на ревматоїдний артрит з урахуванням передумов здійснення реабілітаційного процесу;

- функціонального стану уражених верхніх кінцівок;

- ступеня порушення рухової функції суглобів та активності ревматоїдного процесу.

Обґрунтовано організаційні та методичні підходи щодо фізичної реабілітації хворих на ревматоїдний артрит, встановлено основні критерії відбору засобів реабілітації та розроблено систему контролю за ефективністю реабілітаційних заходів.

Практична значущість отриманих результатів полягає у розробці та впровадженні технології фізичної реабілітації хворих на ревматоїдний артрит

шляхом комплексного та диференційованого підходу щодо використання реабілітаційних засобів з урахуванням функціональної недостатності та ступеня порушення рухової функції уражених дрібних суглобів, обмеження повсякденної активності, психосоціальних аспектів. Розроблена система реабілітаційного втручання сприяла ефективності відновного лікування хворих на ревматоїдний артрит, досягненню клінічної ремісії, зменшенню больового синдрому, покращенню рухової функції суглобів, збереженню працездатності та покращенню якості життя.

З урахуванням методологічних підходів відповідно до доменів МКФ, використання системи фізичної реабілітації мало позитивний вплив на рівні структури і функції організму, активності та участі, особистісних факторів та факторів середовища хворих на ревматоїдний артрит. На рівні структури і функцій організму покращення відбулося за рахунок зменшення больового синдрому і скутості у суглобах верхніх кінцівок, збільшення рухливості та сили м'язів в уражених суглобах зап'ястя та кисті, покращення показників тривоги і депресії. На рівні активності та участі відбулися позитивні зміни, а саме: зменшення слабкості та зміцнення м'язів у руці/зап'ясті, покращилося виконання різних дій верхніми кінцівками у повсякденному житті, різних видів захоплень та використання дрібних речей кистями рук, збільшення функціональної здатності та активності верхніх кінцівок. Фактори середовища сприяли покращенню соціального функціонування хворих на ревматоїдний артрит. Представлені результати покращення фізичної активності, соціального функціонування, нормалізації психоемоційного стану та стану здоров'я загалом позитивно вплинули на якість життя хворих на ревматоїдний артрит.

Результати дослідження впроваджені у практику Обласного ревматологічного центру КП «Рівненська обласна клінічна лікарня імені Юрія Семенюка» та в навчальний процес студентів спеціальності 227 «Фізична терапія, ерготерапія» Національного університету водного господарства та природокористування, Волинського національного університету імені Лесі Українки, Львівського національного медичного університету імені Данила

Галицького, Івано-Франківського національного медичного університету, Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, Тернопільського національного медичного університету імені І.Я. Горбачевського, що підтверджено відповідними актами впровадження (від 2018 по 2024 рр.). Представлені автором матеріали та результати досліджень дозволяють рекомендувати їх для використання у комплексній системі фізичної реабілітації хворих на ревматоїдний артрит.

4. Теоретичне значення отриманих результатів.

Теоретичне значення отриманих результатів полягає в узагальненні та систематизації значної кількості наукових даних і практичного досвіду, пов'язаного з фізичною реабілітацією хворих на ревматоїдний артрит.

Теоретично обґрунтовано та запропоновано організаційно-методологічні засади системи фізичної реабілітації хворих на ревматоїдний артрит, дослідження ефективності технології реабілітаційних заходів її реалізації у відновному процесі хворих на ревматоїдний артрит для досягнення клінічної ремісії, зменшення больового синдрому, покращення рухової функції суглобів, збереження працездатності та покращення якості життя. Представлено та теоретично обґрунтовано систему контролю за ефективністю реабілітаційних заходів, що дає змогу відслідковувати у динаміці зміни в стані здоров'я й функціонуванні осіб із ревматоїдним артритом, регулювати і корегувати втручання. Сформовані теоретичні передумови та положення, від яких доцільно відштовхуватися при організації та проведенні фізичної реабілітації тематичних хворих.

Представлені в роботі матеріал і висновки використані у формуванні та вдосконаленні лекційно-методичного матеріалу освітніх компонентів для здобувачів першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів вищої освіти спеціальності 227 «Фізична терапія, ерготерапія» Національного університету водного господарства та природокористування, Волинського національного університету імені Лесі Українки, Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького, Івано-Франківського

національного медичного університету, Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, Тернопільського національного медичного університету імені І.Я. Горбачевського, що підтверджено відповідними актами впровадження.

Отримані автором матеріали досліджень дозволяють рекомендувати їх для використання навчально-методичного забезпечення при проведенні лекцій, методичних занять, семінарів, конференцій зі студентами, магістрантами галузі фізичного виховання і спорту.

5. Ступінь обґрунтованості і достовірності наукових положень, нових науково обґрунтованих результатів в галузі науки, одержаних здобувачем особисто, висновків на основі одержаних здобувачем достовірних результатів і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

У дисертаційній роботі об'єкт (процес фізичної реабілітації хворих на ревматоїдний артрит) та предмет дослідження (теоретико-методологічні засади системи фізичної реабілітації хворих на ревматоїдний артрит) відповідають меті та завданням роботи.

Поставлена мета – науково обґрунтувати, розробити та апробувати систему фізичної реабілітації хворих на ревматоїдний артрит вирішувалася п'ятьма послідовними завданнями.

Дослідження теоретичних і методичних положень дисертаційної роботи ґрунтуються на загальнонаукових принципах проведення комплексних досліджень, роботах провідних вітчизняних і зарубіжних науковців. Достовірність висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, забезпечена знанням і творчим використанням наукової методології та застосуванням відповідних методів досліджень.

Обґрунтованість висунутих здобувачем наукових положень підкріплюється глибоким аналізом та узагальненням теоретичних напрацювань і практичного досвіду, логікою та чіткістю поставлених завдань, залученими і опрацьованими аналітичними та емпіричними матеріалами, використанням отриманих результатів у практичній діяльності.

Результати дослідження носять об'єктивний характер за кількістю досліджуваних, адекватністю застосованих методів дослідження поставленим завданням. Для вирішення поставлених у роботі завдань та досягнення мети дослідження були застосовані такі методи дослідження: аналіз і узагальнення науково-методичної літератури та інших інформаційних джерел і передового досвіду з проблеми дослідження; системний підхід, синтез, порівняння; педагогічні (педагогічне спостереження, педагогічний експеримент); соціологічні методи (вивчення історій хвороб, опитування, анкетування); клінічні (огляд, антропометрія, гоніометрія, динамометрія, оцінка функції руки за тестом Соллермана); інструментальної та функціональної діагностики (рентгенографія, електрокардіографія); методи математичної статистики.

Достовірність отриманих результатів підтверджується методологією, сучасним інструментарієм проведення дослідження, достатньою кількістю контингенту (188 хворих на ревматоїдний артрит). Отримані результати дослідження підтверджені методами математичної статистики.

Основні наукові положення, висновки і практичні рекомендації, викладені в дисертації, є достатньою мірою обґрунтованими, логічними і послідовними.

У дисертаційній роботі автором отримано нові науково обґрунтовані результати: обґрунтовано теоретико-методологічні засади системи фізичної реабілітації тематичних хворих з урахуванням передумов здійснення реабілітаційного процесу, біопсихосоціального впливу захворювання на якість життя, основних положень та принципів МКФ, визначено організаційні та методичні підходи щодо фізичної реабілітації хворих на ревматоїдний артрит, встановлено основні чинники, що визначають вибір та використання засобів фізичної реабілітації, обґрунтовано комплексний підхід і систему контролю за ефективністю реабілітаційних заходів, розроблена технологія реабілітаційного втручання на основі використання засобів фізичної реабілітації, з урахуванням методологічних підходів, відповідно до доменів МКФ, доведено ефективність технології застосування реабілітаційних заходів її реалізації у відновному процесі хворих на ревматоїдний артрит; запропоновано алгоритм реалізації

технології, що мала комплексний, міждисциплінарний та персоніфікований підхід до розв'язання проблем хворого на ревматоїдний артрит та враховує різні періоди захворювання.

Отримані наукові результати є обґрунтованими, їх наукова новизна є достовірною, висновки у повній мірі відображають зміст проведених досліджень і відповідають завданням роботи.

Структура дисертації відповідає меті і завданням роботи. Загалом, дисертація є структурованою, завершеною роботою, в якій з належною послідовністю та змістовністю висвітлено теоретико-методологічні засади фізичної реабілітації хворих на ревматоїдний артрит.

6. Повнота викладення матеріалів дисертації в опублікованих працях.

Основні наукові положення дисертації опубліковано в наукових виданнях. В опублікованих наукових працях зі співавторами та без здобувач самостійно виконала експериментальну частину дослідження та проаналізувала отримані результати.

Основні положення дисертаційної роботи викладено у 37 наукових працях, з них 11 статей у наукових виданнях з переліку наукових фахових видань України (7 виконано одноосібно), із них 5 статей у виданні, проіндексованому в базі даних Scopus, 1 стаття в періодичному науковому виданні України, проіндексованому в базі даних Scopus, 9 статей у наукових періодичних виданнях Польщі, 6 публікацій мають апробаційний характер, 10 статей додатково відображають наукові результати дисертації, із них 3 статті у виданні, проіндексованому в базі даних Scopus (додаток А).

Апробація результатів дисертації. Основні теоретичні положення дисертаційного дослідження, практичні висновки та результати висвітлювалися у доповідях на конференціях: Міжнародній науково-практичній конференції «Фізична активність і якість життя людини» (м. Луцьк, 2017); I Міжнародній науково-практичній конференції «Перспективи розвитку реабілітаційних послуг та оздоровчого туризму в Україні з огляду на польський досвід» (м. Рівне, 2017); Міжнародній науково-практичній конференції «Перспективи розвитку медичної та фізичної реабілітації на різних рівнях надання медичної допомоги»

(м. Тернопіль, 2022); Міжнародній науково-практичній конференції «Біологічні, медичні та науково-педагогічні аспекти здоров'я людини» (м. Полтава 2022); III Науково-практичній онлайн-конференції з міжнародною участю «Сучасні аспекти фізичної терапії та ерготерапії: досягнення, проблеми, шляхи вирішення» (м. Запоріжжя (2022); Всеукраїнській науково-практичній конференції «Теоретичні і практичні аспекти у фізичній терапії та ерготерапії» (м. Херсон, 2023); IV Науково-практична онлайн-конференція з міжнародною участю «Сучасні аспекти фізичної терапії та ерготерапії: досягнення, проблеми, шляхи вирішення» (м. Запоріжжя, 2023).

7. Особиста участь автора в отриманні конкретних наукових результатів, викладених в дисертації. Дисертація є самостійною науковою працею, в якій висвітлені власні ідеї і розробки автора, що дозволили вирішити поставлені завдання. Робота містить теоретичні та методичні положення і висновки, сформульовані дисертантом особисто. Використані в дисертації ідеї, положення чи гіпотези інших авторів мають відповідні посилання.

8. Відповідність принципам академічної доброчесності. Після аналізу звіту подібності зроблено такий висновок: дисертаційна робота носить теоретико-методологічний характер, що зумовлює використання великої кількості цитувань та посилань на наукові праці, дослідження, концепції та методичні розробки видатних вчених за даним напрямом дослідження. Запозичення, виявлені в роботі, не порушують положення та принципи академічної доброчесності.

9. Відповідність змісту дисертації галузі науки та паспорту спеціальності, за якою вона подається до захисту. За змістом дисертаційна робота Ногас Анжели Олександрівни «Теоретико-методологічні засади фізичної реабілітації хворих на ревматоїдний артрит», повністю відповідає паспорту наукової спеціальності 24.00.03 – Фізична реабілітація.

10. Оцінка мови та стилю дисертації. Дисертація написана грамотною українською мовою, стиль викладення матеріалу відповідає прийнятому в науковій літературі.

12

11. Рекомендація дисертації до захисту. Розглянувши дисертацію Ногас Анжели Олександрівни «Теоретико-методологічні засади фізичної реабілітації хворих на ревматоїдний артрит» та наукові публікації за темою дисертації, визначивши особистий внесок у всіх зарахованих за темою дисертації наукових публікаціях, опублікованих зі співавторами, вважаємо, що робота є актуальною, виконана здобувачем наукового ступеня доктора наук особисто, являє собою повністю завершену наукову працю, під час підготовки якої застосовувалися сучасні методи досліджень, має наукову новизну, практичне значення, містить нові науково обґрунтовані результати проведених здобувачем досліджень, нове розв'язання актуальної наукової проблеми фізичної реабілітації хворих на ревматоїдний артрит, адекватна поставленій меті та містить висновки, які відповідають завданням. Було проведено метрологічну експертизу дисертаційного дослідження. У роботі відсутні порушення академічної доброчесності. Дисертаційна робота повністю відповідає вимогам, передбаченим п. 7, та п. 9 Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17.11.2021 року №1197, які висуваються до докторських дисертацій, і рекомендується до захисту на здобуття наукового ступеня доктора наук з фізичного виховання та спорту за спеціальністю 24.00.03 Фізична реабілітація.

Висновок підготували рецензенти:

Д.фіз.вих., професор

Д.фіз.вих., професор

Д.фіз.вих., професор

Голова засідання,
д.фіз.вих., професор

Олена ЛАЗАРЄВА

Віталій КАШУБА

Ірина ЖАРОВА

Олена ЛАЗАРЄВА

Підписи Олени Лазарєвої, Віталія Кашуби, Ірини Жарової засвідчую

Начальник відділу кадрів Ціганок Л.В.

Додаток А

Список публікацій здобувача за темою дисертації

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації

1. Ногас А.О. Ревматоїдний артрит – сучасний стан проблеми. *Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві*. 2013. № 1(21). С. 298–302. Фахове видання України. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fvs_2013_1_75
2. Grygus I., Nogas A. Improvement of Life Quality of the Patients with Rheumatoid Arthritis with Help of Physical Activity. *Journal of Health Sciences*. 2013. № 3(1). С. 97-104. Наукове періодичне видання Польщі. <https://repozytorium.ka.edu.pl/handle/11315/389> *Особистий внесок здобувача полягає в організації дослідження, систематизації матеріалу та формулюванні висновків.*
3. Нагорна О.Б., Ногас А.О., Брега Л.Б. Кінезіотейпінг у фізичній реабілітації травматологічних хворих. *Молодіжний науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. 2016. № 23. С. 84-88. Фахове видання України. <https://sportvisnyk.vnu.edu.ua/index.php/sportvisnyk/article/view/251> *Особистий внесок здобувача полягає у виявленні проблеми, та формуванні висновків.*
4. Nogas A., Grygus I., Prymachok L. Application physiotherapy in rehabilitation rheumatoid arthritis. *Journal of Education, Health and Sport*. 2016. № 6(11). С. 184–194. Наукове періодичне видання Польщі. <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.166045> *Особистий внесок здобувача полягає в організації дослідження, систематизації матеріалу та формулюванні висновків.*
5. Ногас А.О., Карпінський А.Ю. Рухова активність хворих на ревматоїдний артрит у фізичній реабілітації. *Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві*. 2017. № 1(37). С. 130-135. Фахове видання України. <https://doi.org/10.29038/2220-7481-2017-01-130-135> *Особистий внесок здобувача полягає в організації дослідження, систематизації матеріалу та формулюванні висновків.*
6. Ногас А.О., Карпінський А.Ю. Застосування лікувального масажу в комплексній фізичній терапії хворих на ревматоїдний артрит. *Вісник Прикарпатського університету. Фізична культура*. 2017. № 27-28. С. 209-214. Фахове видання України. <http://lib.pnu.edu.ua/files/Visniki/visnyk-fizkult-2017-27-28.pdf>. *Особистий внесок здобувача полягає в організації дослідження, систематизації матеріалу та формулюванні висновків.*
7. Nogas A., Grygus I. Selection of key criteria for assessment tools for patients with rheumatoid arthritis. *Journal of Education, Health and Sport*. 2018. Vol. 8, № 2. Р. 455-469. Наукове періодичне видання Польщі. <https://doi.org/10.12775/JEHS.2018.08.02.042> *Особистий внесок здобувача полягає в організації дослідження, виявленні проблеми, інтерпретації результатів дослідження та формулюванні висновків.*
8. Grygus I., Nogas A. Main provisions of the concept of physical therapy for patients with rheumatoid arthritis. *Journal of Education, Health and Sport*. 2020. Vol. 10, № 3. Р. 340-351. Наукове періодичне видання Польщі. <https://doi.org/10.12775/JEHS.2020.10.03.037> *Особистий внесок здобувача полягає в організації дослідження, виявленні проблеми, інтерпретації результатів дослідження та формулюванні висновків.*

9. Nogas A. Instrumental and anthropometric studies in physical rehabilitation of patients with rheumatoid arthritis. *Journal of Education, Health and Sport*. 2021. Vol. 11, № 5. P. 392-401. Наукове періодичне видання Польщі. <https://doi.org/10.12775/JEHS.2021.11.05.040>
10. Nogas A. The effectiveness of the physical therapy programme on the dynamometry and power index of the upper extremities of patients with rheumatoid arthritis. *Journal of Education, Health and Sport*. 2021. Vol. 11, № 11. P. 452-462. Наукове періодичне видання Польщі. <https://doi.org/10.12775/JEHS.2021.11.11.043>
11. Ногас А.О. Покращення якості життя хворих на ревматоїдний артрит за допомогою фізичної активності. *Rehabilitation & recreation*. 2022. № 13. С. 48-53. Фахове видання України, проіндексоване в базі даних Scopus. <https://doi.org/10.32782/2522-1795.2022.13.6>
12. Nogas A.O., Grygus I.M. Determination of hand functionality in patients with rheumatoid arthritis based on the results of a physical therapy programme. *Journal of Education, Health and Sport*. 2022. Vol. 12, № 2. P. 393-404. Наукове періодичне видання Польщі. <https://doi.org/10.12775/JEHS.2022.12.02.041> *Особистий внесок здобувача полягає в організації дослідження, виявленні проблеми, інтерпретації результатів дослідження та формулюванні висновків.*
13. Nogas A., Grygus I. Changes in functional disorders of the wrist and hand as a marker of the effectiveness of a physical therapy programme for patients with rheumatoid arthritis. *Journal of Education, Health and Sport*. 2022. Vol. 12, № 4. P. 365-374. Наукове періодичне видання Польщі. <https://doi.org/10.12775/JEHS.2022.12.04.033> *Особистий внесок здобувача полягає в організації дослідження, виявленні проблеми, інтерпретації результатів дослідження та формулюванні висновків.*
14. Nogas A. and Grygus I. Assessment of the functional status of patients with rheumatoid arthritis as a result of the physical therapy programme. *Journal of Education, Health and Sport*. 2022. Vol. 12, № 11. P. 390-403. <https://doi.org/10.12775/JEHS.2022.12.11.052> Наукове періодичне видання Польщі. *Особистий внесок здобувача полягає в організації дослідження, виявленні проблеми, інтерпретації результатів дослідження та формулюванні висновків.*
15. Ногас А.О. Оцінка функціональних порушень верхніх кінцівок у хворих на ревматоїдний артрит. *Український журнал медицини, біології та спорту*. 2023. № 8(1). С. 208-213. Фахове видання України. <https://doi.org/10.26693/jmbs08.01.208>
16. Ногас А.О. Ефективність застосування реабілітаційних заходів для відновлення функції суглобів у пацієнтів з ревматоїдним артритом. *Rehabilitation & recreation*. 2023. № 14. С. 71-81. Фахове видання України, проіндексоване у базі даних Scopus. <https://doi.org/10.32782/2522-1795.2023.14.8>
17. Ногас А.О. Вплив засобів фізичної терапії на покращення психоемоційного стану пацієнтів з ревматоїдним артритом. *Rehabilitation & recreation*. 2023. № 16. С. 68-76. Фахове видання України, проіндексоване у базі даних Scopus. <https://doi.org/10.32782/2522-1795.2023.16.9>
18. Ногас А.О. Ефективність впливу реабілітаційних заходів на відновлення функції верхніх кінцівок у хворих на ревматоїдний артрит. *Public*

Health Journal. 2023. № 3. С. 88-94. Фахове видання України.
<https://doi.org/10.32782/pub.health.2023.3.11>

19. Григус І.М., Ногас А.О. Відновлення функціональних порушень верхніх кінцівок у пацієнтів із ревматоїдним артритом у результаті впровадження технології реабілітаційних заходів. *Rehabilitation & recreation*. 2023. № 17. С. 48-60. Фахове видання України, проіндексоване у базі даних Scopus.
<https://doi.org/10.29038/2220-7481-2017-01-130-135> *Особистий внесок здобувача полягає у виявленні проблеми, інтерпретації результатів дослідження та формулюванні висновків.*

20. Ногас А.О. Оцінка стану здоров'я пацієнтів із ревматоїдним артритом у результаті впливу програми фізичної терапії. *Public Health Journal*. 2023. № 4. С. 58-64. Фахове видання України. <https://doi.org/10.32782/pub.health.2023.4.8>

21. Nogas, A., Grygus, I., Hutsman, S., Diachuk, V., Blyayda, I. Analysis of the effectiveness of the developed system of physical therapy for patients with rheumatoid arthritis in terms of daily activity, health status and quality of life. *Physical rehabilitation and recreational health technologies*. 2024. Vol. 9. № 2. P. 90-97. Періодичне наукове видання України, проіндексоване у базі даних Scopus.
[https://doi.org/10.15391/prrht.2024-9\(2\).07](https://doi.org/10.15391/prrht.2024-9(2).07) *Особистий внесок здобувача полягає у виявленні проблеми, інтерпретації результатів дослідження та формулюванні висновків.*

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

22. Григус І.М., Ногас А.О. Теоретико-методичні основи побудови програм фізичної терапії хворих на ревматоїдний артрит. *Перспективи розвитку медичної та фізичної реабілітації на різних рівнях надання медичної допомоги* : зб. тез доп. науково-практичної конференції з міжнародною участю 29-30 вересня 2022 р., м. Тернопіль. *Особистий внесок здобувача полягає в інтерпретації результатів дослідження.*

23. Ногас А.О. Кінезіотейпування у відновному лікуванні хворих на ревматоїдний артрит. *Біологічні, медичні та науково-педагогічні аспекти здоров'я людини* : зб. тез доп. Міжнародної науково-практичної конференції, 17-18 листопада 2022 р., м. Полтава.

24. Ногас А.О. Роль та місце фізіотерапії в комплексній реабілітації хворих на ревматоїдний артрит. *Сучасні аспекти фізичної терапії та ерготерапії: досягнення, проблеми, шляхи вирішення* : зб. тез доп. III Науково-практичної онлайн-конференції з міжнародною участю, 20-21 жовтня 2022 р., м. Запоріжжя. С. 90-92. URL: <http://eir.zntu.edu.ua/handle/123456789/9212>

25. Ногас А.О. Відновлення функції верхніх кінцівок пацієнтів з ревматоїдним артритом за допомогою реабілітаційних заходів. *Теоретичні і практичні аспекти у фізичній терапії та ерготерапії* : зб. тез доп. Всеукраїнської науково-практичної конференції, 25-26 травня, 2023 р., м. Івано-Франківськ. С. 12-13.

26. Ногас А.О. Ефективність впливу комплексної реабілітаційної програми на відновлення повсякденної активності пацієнтів з ревматоїдним артритом. *Сучасні аспекти фізичної терапії та ерготерапії: досягнення, проблеми, шляхи вирішення* : зб. тез доп. IV науково-практичної онлайн-конференції з міжнародною участю 09-10 листопада, 2023 р., м. Запоріжжя. С. 47-50. URL: https://zp.edu.ua/uploads/dept_s&r/2023/conf/3.1/FTtaE_materialy.pdf

27. A.O. Nogas. Rehabilitation examination of patients with rheumatoid arthritis. Реабілітаційне обстеження пацієнтів з ревматоїдним артритом. Тези.

Azərbaycan respublikası ə.əliyev adına azərbaycan dövlət həkimləri təkmilləşdirmə institutu akademik zərifə xanım əliyevanın 100 illik yubileyinə həsr olunmuş elmi-praktiki konfransın məcmuəsi. Bakı. 2023, 159-161.

Наукові праці, які додатково відображають наукові результати дисертації

28. Grygus I., Nogas A. Recourses use modern aspects of physical rehabilitation of patients with rheumatoid arthritis = Nowoczesne aspekty rehabilitacji pacjentów z reumatoidalnym zapaleniem stawów. *Badania naukowe w rehabilitacji*. Redaktor: Teresa Pop. Rzeszów: Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego. 2014. P. 80-87. ISBN: 978-83-7996-097-2

29. Ногас А.О. Результати рентгенологічного дослідження та визначення індексу маси тіла у хворих на ревматоїдний артрит. *Art of Medicine*. 2022. № 4(24). С. 109-113. Фахове видання України. <https://doi.org/10.21802/artm.2022.4.24.109>

30. Grygus I.M., Nogas A.O. The effect of a physical therapy programme on the condition of upper limb muscles in patients with rheumatoid arthritis. *European Journal of Clinical and Experimental Medicine*. 2023. Vol. 21, № 4. P. 723–729. Наукове періодичне видання Польщі, проіндексоване у базі даних Scopus. <https://doi.org/10.15584/ejcem.2023.4.10>. Особистий внесок здобувача полягає у виявленні проблеми, інтерпретації результатів дослідження та формулюванні висновків.

31. Ногас А.О. Оцінка функції руки у пацієнтів із ревматоїдним артритом у результаті застосування фізичної терапії. *Art of Medicine*. 2023. № 2(26). С. 98-103. Фахове видання України. <https://doi.org/10.21802/artm.2023.2.26.98>

32. Ногас А.О. Динаміка змін функціональних обмежень і активності верхніх кінцівок у пацієнтів з ревматоїдним артритом під впливом технології реабілітаційних заходів. *Art of Medicine*. 2023. № 3(27). С. 95-99. Фахове видання України. <https://doi.org/10.21802/artm.2023.3.27.95>

33. Ногас А.О. Динаміка показників якості життя, пов'язаної зі здоров'ям пацієнтів з ревматоїдним артритом в результаті впливу програми фізичної терапії. *Art of Medicine*. 2023. № 4(28). С. 102-107. Фахове видання України. <https://doi.org/10.21802/artm.2023.4.28.102>

34. Grygus I., Nogas A. Comprehensive analysis of pain syndrome in patients with rheumatoid arthritis. *Med. perspekt*. 2023. № 28(1). С. 148-152. Фахове видання України, проіндексоване у базі даних Scopus, WoS. <https://doi.org/10.26641/2307-0404.2023.1.276049>

35. Grygus I.M., Nogas A.O., Zdanyuk V.V. Dynamics of movement amplitude indicators in joints of patients with rheumatoid arthritis. *Med. perspekt*. 2023. № 28(4). С. 166-173. Фахове видання України, проіндексоване у базі даних Scopus, WoS. <https://doi.org/10.26641/2307-0404.2023.4.294222>

36. Григус І.М., Ногас А.О. Комплексний аналіз больового синдрому в пацієнтів з ревматоїдним артритом. Свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір №122138. Дата реєстрації 20 грудня 2023 р.

37. Григус І.М., Ногас А.О. Науковий твір «Концепція фізичної терапії пацієнтів з ревматоїдним артритом». Свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір №122916. Дата реєстрації 17 січня 2024 р.

<https://doi.org/10.26641/2307-0404.2023.4.294222>